

ali: slaba vsebina,

spis brez napak,

lepa oblika;

ali: izviren slog,

precej slovničnih in pravopisnih napak,

dobra vsebina ...

Teh kombinacij je veliko. Če hočemo ugotoviti resničen učenčev napredek pri spisju, moramo analizirati in ovrednotiti vsako komponento posebej, nazadnje pa seveda dati tudi globalno numerično oceno.

Vsaj nekaj nalog letno bi moral dobiti učenec tako izčrpno ocenjenih po sestavinah.

c) Ob takem temeljitem načinu popravljanja in ocenjevanja spisov bi tudi učenci lažje razumeli upravičenost ocene. Če bi jim ob vrednotenju vsake komponente napisali še, kaj naj izboljšajo, pregledajo, ponovijo, preberejo ..., bi dosegli večje uspehe pri pisnem izražanju učencev.

Če pa napišemo pod nalogo le golo številko brez vsake utemeljitve, učenec od tega ne bo imel koristi.

5. Ocenjevanje, ki ga predlagam, terja izredno veliko zbranosti, časa, premisleka in uporabljanja pripomočkov (slovarja, slovnice, pravopisa ...), zato je nemogoče, da uči slavist več kot 20 ur tedensko. Vodstvo šole in kolegi bi morali drugače, pravičneje vrednotiti njegovo delo.

Če je že odnos raznih dejavnikov v naši družbi do jezikovne kulture slab, naj ne bo krivec številka 2 naša šola. To pa prav gotovo bo, če bo preobremenjevala učitelje materinščine z nepotrebnimi posli, omalovaževala delo slavistov ali pa če bodo učitelji sami slabo in malokrat popravljali pisne izdelke učencev.

Slovenščina v javni rabi

SKUŠNJE OB PRIPRAVLJANJU ZDRAVSTVENEGA IZRAZJA

V letih, ki sem jih prebil ob pripravah za spopolnitev medicinskega izrazja, sem videl, da vladajo tu podobna prizadevanja kakor na drugih področjih. Kadar gre za zapisano besedo, se Slovenci radi vzdignejo nad vsakdanjo ravnino in stopijo na višji podstavek, sežejo po bolj izbrani, redki, nenavadni besedi. Preiskave torej ne začnejo, kar bi bilo normalno, ampak jo pričnejo, kar se vidi bolj imentino. To velja tako za splošno kakor za ožje strokovno besedišče. Tudi tu prihajajo na dan nenavadne, največkrat stare ali

le v nekaterih narečjih živeče besede, kakor recimo celeti za celiti se. Bolj stvarni med zdravniki in seveda tudi laiki se nad njimi spotikajo in govorijo o zastarelosti in umetničenju. Ni pa s tem rečeno, da tudi sami ne zapadajo takim slabostim, samo da v kakšni drugi vrsti besed in oblik, ki so se jim priljubile ali so se jih navzeli med svojim študijem ali še posebej od nekaterih markantnih učiteljev.

Tako deluje pri izbiranju in ocenjevanju medicinskega izraza vrsta različnih, včasih zelo starih, tudi že ovrženih ali vsaj do neke mere spodmaknjenih stališč, prepovedi in priporočil. Med take sodi trdovratno prepričanje, da je pridevnik na *-ast* vselej združen s pomenom podobnosti (pa je *pegast obraz* isto kot *pegav*). Ali da je zveza *tuberkulozni bolnik* v redu, ker si mislimo s tem *človeka s tuberkulozo*, preganjati pa da bi bilo treba rabo *tuberkulozni bacil*, ker ta nima jetike. Pravilno da je samo *bacil tuberkuloze*. Res je tak popravek prinesel enoumnost, ampak samo za logiciistično ubranega duha, ni pa izrazno najbolj prožen. *Tuberkulozni bacil* je lahko za koga predržno, če že ne nesmiselno ustvarjen izraz — je pa takih prostosti v jeziku vse polno in večini ne bi prišlo na misel, da je z njim kaj narobe. Predvsem pa ne bi bilo dobro, če bi se pozornost tolikokrat ustavljala ob takih čisto postranskih jezikovnih zadevah. Mednje sodi zavračanje oblik, besed in zvez, ki da so napravljene po tujih zgledih, pa se pri preverjanju pokažejo kot neoporečno domače ali kot kalki, kot povzetki po drugih jezikih, vendar taki, ki jih poznajo v širokem evropskem okrožju. Zato sami ne bi smeli biti pri njih bolj ozki od naših sosedov.

V redu je, če stroka natančno določi pomen in rabo svojega izraza, ne more pa pričakovati, da ju bo enako prevzela široka laična javnost. V mislih imam za primer ločevanja med *bljuvati* in *bruhati*, ki se splošni rabi ne da vsiliti. Drugače je tam, kjer medicinci na svojem področju po pravici ločujejo in ne sprejmejo brez pridržka ljudskega poimenovanja, če je to premalo določno, če je ohlapno, kakršen je npr. *črv*. Tu se rajši oprimejo svojega, večkrat po viru tujega, ki je strokovno enoumno, zato pa med njimi široko razširjeno.

Domača beseda bo seveda morala imeti prednost in je zato razumljivo prizadevanje, da se odpravi taka slaba, žal zelo razpasena raba, kakršna je v besedi *obolenje*. Primerna je, kadar pomeni začetek bolezenskega procesa. Tu jo nekateri zamenjujejo z *zbočenjem*, kar je sicer v redu, le za tega ali onega nenavadno. Ni pa dobro to *obolenje*, kadar imamo z njim v mislih že utečeno bolezen. Do te zamenjave je prišlo najprej pri naših vojakih, potem pa zaradi siceršnjega nekritičnega sprejemanja sosednega srbsko-hrvaškega pisanja in govorjenja. Skfbi za slovensko besedo se je precej posrečilo uveljaviti naš sev za zvrst ali kulturo mikrobov iste vrste. Videti pa je, da nekaterim še ni prišel v zavest, ker bi drugače ne rabili zanj turškega *soja*.

Kakor v teh zgledih se kaže trud za domačo besedo ali vsaj prilagoditev pri številnih tujih izrazih, med katerimi je največ neposredno ali posredno latinskih. Saj je latinščina tako rekoč mednarodni jezik te stroke in se tako tudi dogaja, da seznanjajo naši predavatelji medicince z latinsko terminologijo, pozabljajo pa podati njeno našo obliko. Taki zgledi danes že močno motijo, kar je znamenje omenjenega prizadevanja za slovenjenje stroke. Seveda so tu nemajhne težave. Med njimi tudi take, da je recimo za izraz kup slovenskih sinonimov (tako pri *atrofiji*). Ko bi pa hoteli odbirati po pogostnosti in verjetnosti preživetja, vidimo, da gre večinoma za lepe predloge, torej priporočila, ki bi jih morala raba šele preskusiti. Podobno velja za nova reformna prizadevanja, da bi odpravili obrazila, ki se bolj ali manj umikajo (tako na *-ičen*, ki je nekaterim po nemškem, drugim po hrvaškem, je pa v resnici iz latinščine) ali so zlasti mlajšim preveč tuja (npr. na *-alen*). Tukaj bi bilo treba ravnati razsodno in prepustiti življenju, da pove svoje.

Lino Legiša
SAZU v Ljubljani